

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra, soudce Milana Podhrázkého a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **M. B.**, zastoupen Mgr. Jaroslavem Mackem, advokátem se sídlem nám. Svobody 829/17, Jeseník, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka Olomouc ze dne 2. 4. 2025, č. j. 72 Ad 22/2024-38,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 7. 3. 2024, č. j. X (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaná zamítla námitky žalobce proti rozhodnutí č. j. X. Prvostupňovým rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o přiznání starobního důchodu již od 28. 11. 2009, tj. při dosažení 55 let věku. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci se již dříve jiným nárokem žalobce na hornický důchod zabýval a žaloby zamítl.

II.

[2] Žalobce podal proti napadenému rozhodnutí žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, který shora označeným rozsudkem žalobu zamítl. Rozsudek krajského soudu, stejně jako zde uváděná judikatura Nejvyššího správního soudu, je k dispozici na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s. Krajský soud podle jeho názoru nesprávně posoudil právní otázku, neboť stěžovatel splňuje

podmínky pro přiznání tzv. „hornického starobního důchodu“ a vznikl mu nárok na snížení věkové hranice na 55 let pro vznik nároku na starobní důchod od 28. 11. 2009. Požadoval, aby jeho doba zaměstnání u organizace VOKD o.z. Ostrava, DZ 30, (dále jen „VOKD“) v období od 6. 3. 1990 do 20. 2. 1991 byla správně hodnocena jako zaměstnání v I. AA URAN 55 pracovní kategorie, a nikoliv jako zaměstnání I. AA pracovní kategorie mimo uranové doly. Měl za to, že byl u VOKD zaměstnán na pracovišti s rizikem ionizujícího záření, a proto se na něj vztahovala nejvyšší přípustná expoziční doba pro práci v podzemí (2 100 směn) stanovená rozhodnutím Hlavního hygienika ČR ze dne 1. 8. 1990, č. j. HEM-300-1. 8. 90 ve znění rozhodnutí ze dne 12. 6. 1991. Nesouhlasil se závěry krajského soudu, že by sdělení Ministerstva zdravotnictví ze dne 3. 2. 2024, dle kterého se na stěžovatele vztahovalo rozhodnutí Hlavního hygienika, bylo vyvráceno sdělením ze dne 8. 2. 2024, a to na základě konzultace s pracovníkem věcně nepřislušného Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Byl přesvědčen, že organizace, které jej jako pracovníka v hornictví zaměstnávaly, nesplnily řádně svou povinnost zabezpečit vedení záznamů o skutečnostech rozhodných pro nárok na starobní důchod. S ohledem na uvedené navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[4] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti konstatovala, že se ztotožňuje se závěry krajského soudu. Připomněla, že k žádosti stěžovatele o odstranění tvrdosti zákona mu byla ze zdravotních důvodů prominuta podmínka získání potřebné doby zaměstnání v preferované pracovní kategorii pro nárok na snížení důchodového věku na 56 let a podmínka trvání zaměstnání v I. pracovní kategorii do 31. 12. 1992. K prominutí došlo pouze s přihlédnutím ke stanovisku Ministerstva zdravotnictví ze dne 11. 3. 2013. Uvedené stanovisko Ministerstva zdravotnictví bylo později přehodnoceno, neboť bylo mylné. V průběhu řízení o důchodových záležitostech jiných pojištěnců bylo postaveno na jisto, že na pracovištích Rudných dolů Jeseník nebyla snížena nejvyšší přípustná expozice na 2100 směn z důvodu ionizujícího záření, nýbrž škodlivé prašnosti způsobené SiO₂. K chybnému zařazení do I. AA URAN pracovní kategorie došlo pouze v rámci řízení o odstranění tvrdosti zákona na základě nesprávného stanoviska Ministerstva zdravotnictví, které bylo dne 27. 11. 2018 opraveno. Navrhla zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

[5] V replice k vyjádření žalované stěžovatel uvedl, že pracoval v kamenolomech, a následně se rozhodl vykonávat práci v resortu hornictví, a to v tehdy platné nejvyšší kategorii I. AA proto, aby splnil podmínku odchodu do hornického starobního důchodu ve věku 50 let. Zásahem hlavního hygienika došlo ke snížení maximální expoziční doby, čímž zpětně dosáhl nejvyšší přípustné expozice, v důsledku čehož byl nucen opustit odvětví. Do původní nejvyšší kategorie zaměstnání I. AA v té době spadali jak horníci v uranových dolech, tak ostatní horníci pracující v dolech s rizikem ionizujícího záření. Jediný rozdíl mezi těmito horníky spočíval ve stanoveném počtu směn odpracovaných do okamžiku dosažení nejvyšší přípustné expoziční doby. Považoval za jednoznačně prokázané, že jeho zaměstnání v době před restrukturalizací rudného průmyslu bylo zařazeno do nejvyšší kategorie I. AA, nepochybně z jím tvrzených důvodů.

IV.

pokračování

[6] Nejvyšší správní soud se předně zabýval tím, zda je kasační stížnost přijatelná. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. totiž platí, že rozhodoval-li před krajským soudem o věci specializovaný samosoudce a kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud jako nepřijatelnou. Nejvyšší správní soud přijme kasační stížnost k věcnému přezkumu pouze v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to i) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo potřeby překonání judikatury, nebo ii) v případě zásadního pochybení krajského soudu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS).

[7] Nejvyšší správní soud neshledal v posuzované věci přesah vlastních zájmů stěžovatele ani zásadní pochybení krajského soudu, které by mohlo mít dopad do stěžovatelova hmotněprávního postavení. Judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na uplatněné kasační námitky a stěžovatel ve své argumentaci nevyložil žádné důvody, které by svědčily pro odklon. Kasační stížnost proto není přijatelná.

[8] V projednávané věci je klíčové posouzení, zda Rudné doly Jeseník, závod Zlaté hory, lze podřadit pod pojem uranový důl nebo důl s obdobným vlivem ionizujícího záření jako v dolech uranových v době, kdy zde stěžovatel pracoval, a proto se na něj vztahovala nejvyšší přípustná expoziční doba pro práci v podzemí (2 100 směn), a zda na něj lze vztáhnout rozhodnutí Hlavního hygienika ČR. Totožnou otázkou se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 3. 12. 2020, č. j. 9 Ads 238/2020-36. Ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením ze dne 16. 2. 2021, sp. zn. II. ÚS 253/21. Stejně tak se obdobnou otázkou zabýval krajský soud v předcházejících soudních řízeních téhož stěžovatele (sp. zn. 72 Ad 8/2021 a sp. zn. 72 Ad 10/2022) a v řízení vedeném pod sp. zn. 19 Ad 24/2018.

[9] Podle evidenčních listů Rudných dolů Jeseník stěžovatel odpracoval v I. AA pracovní kategorii v roce 1981 celkem 197 dnů, v roce 1982 celkem 364 dnů, v roce 1983 celkem 292 dnů, v roce 1984 celkem 366 dnů, v roce 1985 celkem 361 dnů, v letech 1986-1989 plný počet dnů, v roce 1990 celkem 358 dnů a 6 dnů v I. A pracovní kategorii a v roce 1991 celkem 51 dnů v I. AA pracovní kategorii. Stěžovateli dle žalované nevznikl nárok na snížení důchodového věku na 55 let ve smyslu § 74 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) a § 21 odst. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“), neboť nezískal 15 let zaměstnání v hornictví v I. AA pracovní kategorii, ani 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech. Žalovaná však stěžovateli přiznala starobní důchod na základě rozhodnutí o odstranění tvrdosti zákona tím, že mu prominula podmínka trvání jeho zaměstnání do 31. 12. 1992 podle § 174 odst. 1 písm. a) a odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení.

[10] Pokud jde o výklad pojmu „uranový důl“ pro účely důchodového pojištění používaný orgány sociálního zabezpečení Nejvyšší správní soud ve shora zmiňovaném rozsudku č. j. 9 Ads 238/2020-36 akceptoval výklad, podle něhož se uranovým dolem pro účely důchodového pojištění rozumí důl, v němž se těží nerosty obsahující uran, a dále důl,

v němž byl vliv ionizujícího záření srovnatelný s vlivem tohoto záření v dole s těžbou nerostu obsahujícího uran, pokud byla pro tento důl stanovena nejvyšší přípustná expozice 2 100 směn, a příčinou takto stanovené nejvyšší přípustné expozice byl tento vliv. Z uvedeného rozsudku též plyne, že nelze mít za prokázané, že by v případě Rudných dolů Jeseník, závodu Zlaté Hory, šlo o pracoviště, ve kterém byla rozhodnutím příslušného hygienika stanovena z důvodu ionizujícího záření nejvyšší přípustná expozice na 2 100 směn. Stěžovateli se přitom tento závěr nepodařilo zpochybnit.

[11] Devátý senát Nejvyššího správního soudu se rovněž vypořádal i s námitkou směřující do stanoviska poskytnutého Státním úřadem pro jadernou bezpečnost. V jeho světle se nelze ztotožnit s námitkou stěžovatele, že Státní úřad pro jadernou bezpečnost neměl k vydání takového stanoviska věcnou příslušnost. Podle § 207 zákona č. 263/2016 Sb., atomového zákona, ve znění zákona č. 183/2017 Sb. (dále jen „atomový zákon“), je Státní úřad pro jadernou bezpečnost ústředním správním úřadem pro oblast využívání jaderné energie a ionizujícího záření. Podle § 208 písm. f) atomového zákona tento úřad sleduje a posuzuje stav ozáření a reguluje ozáření fyzických osob včetně ozáření z přírodního zdroje záření a zpracovává ve spolupráci s dotčenými správními úřady národní plány k řešení situací a informování o nich, a podle § 208 písm. h) atomového zákona vede seznamy a rejstříky v oblasti mírového využívání jaderné energie a ionizujícího záření. Právě tento úřad je tedy ústředním orgánem státní správy, který je oprávněn odpovědět na otázku, zda byla v Rudných dolech Jeseník, závod Zlaté Hory, stanovena nejvyšší přípustná expozice ionizujícího záření.

[12] Ze shora uvedeného jednoznačně vyplývá, že zatímco žádné z rozhodnutí a sdělení nepotvrzovalo ani nevylučovalo, že byla rozhodnutím příslušného hygienika stanovena v Rudných dolech Jeseník, závod Zlaté Hory, nejvyšší přípustná expozice na 2 100 směn, a to právě z důvodu ionizujícího záření, ze sdělení Státního úřadu pro jadernou bezpečnost jasně vyplývá, že tomu tak nebylo, neboť ke stanovení nejvyšší přípustné expozice na tomto pracovišti došlo kvůli škodlivé prašnosti způsobeného SiO₂, tedy z důvodu nesouvisejícího s přítomností ionizujícího záření. Nebylo prokázano, že by v době, kdy zde stěžovatel pracoval, bylo toto pracoviště rudného dolu postavené na roveň uranovým dolům z důvodu obdobné ionizační zátěže (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 Ads 238/2020-36). Uvedené nemohlo vyvrátit ani tvrzení stěžovatele, že jeho zaměstnání v době před restrukturalizací rudného průmyslu bylo zařazeno do nejvyšší kategorie I. AA, nepochybně z jím tvrzených důvodů. Ústavní soud ve usnesení sp. zn. II.ÚS 253/21 konstatoval, že důl Zlaté Hory podléhal hygienické kontrole a výskyt ionizujícího záření v období před rokem 1993 zde zjištěn nebyl (byla zde naopak zjištěna nebezpečná prašnost). Není tak dán důvod, aby soudy vycházely z toho, že jen kvůli tvrzené potencialitě výskytu takového záření v důlním díle je nutno předpokládat, že zde takové záření opravdu přítomno bylo.

[13] Krajský soud při rozhodování nijak nepochybil, zodpověděl rozhodnou právní otázku správně, v souladu s obsahem spisu, provedeným dokazováním a judikaturou Nejvyššího správního soudu, od které se zdejší soud nemá důvod odchýlit. Stěžovatel nesplnil podmínku pro přiznání starobního důchodu již od 28. 11. 2009, tj. při dosažení 55 let věku. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že neshledal existenci žádné právní otázky, která by svým významem přesahovala vlastní zájmy stěžovatele, jakož ani existenci

pokračování

pochybení takové intenzity, která by mohla vést k přijatelnosti kasační stížnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2021, č. j. 10 As 222/2021-39).

[14] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nepřijatelnou podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. (k tomu srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, část III. 4., usnesení téhož soudu ze dne 13. 5. 2021, č. j. 9 Azs 32/2021-32). Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná měla ve věci úspěch, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. jí však právo na náhradu nákladů řízení ve věcech důchodového pojištění nenáleží.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. února 2026

David Hipšr
předseda senátu